

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

"Promoting Faith and Justice"

P.O. Box 37774

10101 Lusaka, Zambia

Tel: 260-1-290410

E-mail: jctr@jesuits.org.zm

fax: 260-1-290759

web: www.jctr.org.zm

October 2006

Mutende kufuma ku JCTR!

Atweba tuji na lusekelo pakwimutumina lusapwilo lwa Advent ya 2006. Twaketela namba aluno lusapwilo lwa ki Katolika lusakubikako wuwame ku nsapwilo yi kwabo mukino kimye kya bibusa kya Advent. Twayukishatu namba aluno lusapwilo basakwiluwamisha bingi kubakulumpe batala pa mingilo ya lusapwilo mumapuzha enu.

Betuluba amba aluno lusapwilo kechi lukwashatu mukipwilo ne, mino lukwasha ne mubitente, kumabumba abakitwala, ne mumabumba apusanapusana a milombelo.

Mukino kimye kya Advent 2006, ba JCTR babena kwitundaika kubika mana pabintu bitala pakulama kyalo, ne pabintu abya byalinga kupwisha wujimbijimbi, nekuleta lumvwangano, kabiji nekuleta bwikalo wawama. Sakatukilanguluka pabino bintu twayayi tuvuluke butemwe bwa Lesa wambiwa mu mambo awama amba: "Lesu byo atemenwe bapano pantanda watumine Mwananji wumo yenka pakuba amba bonse bakamwitabila kechi bakonaike ne, poso bakekale na bumi wamyaka" (Yowano: 3:16).

Sante kwi ba Fr. Evaristo Chungu, bakulumpe batala pansapwilo mu Archdiocese ya Lusaka abo banengezhe aluno lusapwilo. Sante yikwabo ku bana basukulu ba pa St. Dominic's Major Seminary pakutuntulula aluno lusapwilo kufuma mukizungu.

Atweba tusakusanta bingi nge ne anweba musakwitutuminako milanguluko yenu paluno lusapwilo. Nanchi tanaipo ka kimye mulembe milanguluko yenu nekwitutumina munkalata ku Post Office. Abino bisa kwitukwasha mwakunengezhezha lusapwilo lwakulutwe.

Nge musaka aluno lusapwilo twalinga kwimutumina nge mwatuma pa nkalata yamalaiti pauno keyala: jctr@jesuits.org.zm.

Atweba twimutumina bibusa ne lusekelo mukino kimye kya Adventi. Muji mu milombelo yetu kabiji twalomba milombelo yenu. Lwitabilo lwetu lulete kwiyakamwa.

Twimusanchila, kabiji mutende wa kristu ekale nenu!

Amiwa wenu,

Simson Mwale

Coordinator

JCTR Church's Social Teaching

Byambo bitanshi: Yelemiya 3:14–16

Byambo bya bubiji: 1 Tesalonika 3:12–4:2

Mambo a wama: Luka 21:25-28, 34–36

BOLOLOKE NE BUKISHINKA MUBWIKALO

A kino kimye tubena kumona basulu bavula amuno mu Zambia babika maana ku busulu bwabo. Nge mwaka wapwa kyo kyabo kutala byo baingila. Atweba bena Kristu, adventi kyo kimye kitendeka mwaka mupya. Yo nshita ya kumona byo tubena kwikala na Lesa wetu ne na bakwetu bantu. Ayino nshita ya wama bingi mambo yileta bibusa kwi bena Kristu bonse. Ne atweba bena Zambia twasanchila Lesa pakwitupa mutende kimye kya busanji bo twajinga nabo. Kabiji twaketekela kwikala na wuntangi wawama.

Mumoba a kunyima kampe twaswishishe “bantangi batama” kwikala pabipona bya nema kupichila mumashinda a bujimbijimbi. Mino kimye kyafika pakuba atweba twaluluke nakutala menso kuji Yesu Kristu. Bamatangi bonse ba mukyalo bebeta bekala ba lumbuluka mu bwikalo bwabo bonse. Bwikalo bwawama ke kuba kintu kya wama nge kafwako ubena kwitumona! Akino kintu kyalinga kitu kwasheko pamenso ya bantu bo tubena kutangijila.

Mumambo atansi a lelo ngauzhi Yelemiya kechi wafya mawi anji ne – awo mawi aji nobe mupenyi. Ubena kwamba’ amba twikale bantu babololoke. Atweba twalinga kuswisha michima yetu yikale mazubo a bu bwame bwa Lesa pakuba kwesekanya kwi kaleko mukyalo kyetu.

A kino ke kimye kya kufumya bubi bwetu pakuba abwa butanyi ne akwa kwiitemwa kupwe. Mumoba akumyuma bwikalo wetu waji wa kubamba “bangovu bo baaloka.” Nanchi bwikalo wa bubena Kristu bwetu twi butaile pii? Nanchi akwa kukwantakana kwetu mwi Nkambo twikutaile pii? Bololoke mu bwikalo bwetu ke kumona ‘amba atweba bonse twibamo. Kafwako mutundu, nangwa wunonshi, nangwa mulaka kwitabanya ne. Muntu wa bololoke aye kimye kyonse ukeba kolola bintu byatama biji kumuntu yense. Akino kilumbulula lufunjisho lwa mukipwilo lo beta amba “kukwatakana.” Kabiji atweba bonse betu kambizha kwikala ba kuvuluka bakwetu bayanji bonse kimye kyonse. Mubitango byabubiji, Pawulo ubena kwitufunjisha’amba bukine wabololoke bumwekena mukumvwangana ne kukwantakana. Kubula kuyuka konsha kwikale kwa kufyaminamo nge twa kankalwa ku kwasha bakwetu bayanji ne. Kabiji mukulumpe Mandela Nelson wamba’amba kafwako muntu uyikela palwanji ne, kanatu ba nyama.

Panyuma twamwene bakwetu bamo baji nakubela byo batambwile michi. Javula bakwetu bunoshi byo bakolelwe be ba twajile ku “Morning Side Clinic, kipatela kya ku South Africa. Bayanji be bashile nakufwila mubipatela byawula michi ne bukalama bwabwama. Kyatamishatu bainetu ba mavumo bebashile sabenda misinso yalepa; bamo bafwijijile mubipatela kimye kya kupapa. Madokota ne mananse bekilekele kwingila. Kyamwekeletu patoka amba kanatu waikala wa mu pati mino watanako tumali.

Ba mulobe Papa Yowano Paulo wa wubiji mu 1989 balembelemba: “ku kwantakana ne kwikwasha kechi kwalumbuluka kumvwatu byabubela kumuchima nangwa kumvwa bulanda wabubela kubayanji baji pepi nangwa Pelepa, ine. Kukwatankana kwawama kumona ‘mba bintu byonse bibena kusekesha bantu bonse.”

Lelo jino, bamatangi bonse bafwainwa kumona amba bibunji byonse byafwainwa kukwantakana pakuba mutende wikale mukyalo – “One Zambia, One Nation.” Bafwainwa kwitukwasha pakuba twingijilenga pamo. Bonse twafwainwa kuba bintu bya wamisha kyakine kine. Twafwainwa kunowa byo twabyajile atwebene kechi amba “tusakuja nabo.” Akino kyonaula kisho kya kwingila, kabiji bukope wutwela mukachi ketu.

Mu Mambo Awama Yesu Kristu witubulaamba twafwainwa kwikala kwakubulwa kwitusenda ku byamutanda. Kechi twiiswiche tutwele mu bya bunya nangwa bya kupendwapendwa ne. Abino bintu bitufumya kubwite bwetu wa pano pantanda pakuba twingile pamo na Kristu mukushimika bufumu bwa Lesa.

Kabiji abino bintu byalinga kwitutwala kubintu bya bubi nobe: Kulala ne banyike bacheche nangwa kutwela mumabumba a satana. Kimye kimo tonauna bupe bwa Lesa mukwi onauna atweba bene mu kutoma malwa ne mukabula kumvwa. Nkambo lelo witubula amba twafwainwa kwikala bantu balabamo: kech balala ne. Bubi kechi witusendene. Bena Kristu babula kukoma basendwa na bintu bya mu kyalo ne kwingijisha ku kasuluka kwabo mumashinda atama.

Bamatangi bakoma babika maana ku kwesakanya. Mukino kimye kya kupembelela kusemwa kwa mupulushi twayai tulate kisho kya wuwame ne kukwatankana. Twayai tumone amba twibibika abino bintu mu byubilo. Kabiji vulukai amba twi bana bakisemi kimo abo balinga kwibika maana umo na mukwabo.

MEPUZHO MUBITENTE

- Bikwa bintu byafwainwa kutana mutangi wawama?
- Twalinga kukwasha byepi bamatangi mukyalo kyetu ne mu kipwilo kwikala bantu ba lumbuluka kya kine?
- Tusakukwasha byepi bakitwala kwikala bamatangi ba lumbuluka?

KISELA

Kwikale Bantu basatu nangwa bana mukisemi kimo. Bajilenga mambo a buyanji ne nzala, ne kubela, ne mazubo atama. Bashabo beyijizhangane mambo kafwako ubena kwibakwasha ne; kabiji ne kafulumende kechi kabena kukwasha ne. Mulumendo umo eye eba kwashe pakumona buyanji bwabo: a lete byakuja; atwale bakolwa kukipatela – ebalipijile mali. Kisemi kikumye Pabukwashi; kabiji ba mubule amba emane pa u kansela, nangwa bu MP nangwa pabundama kyalo (President). "Yobe muntu tubena kukeba – utala pakukajilwa kwabakwabo!"

MILOMBELO

- Tulombe Pakuba bamatangi betu beyiswiche kutangijilwa na Mupashi Wazhila. *Twapopwela mumwe milombe yetu....*
- Tulombe pakuba bamatangi mu bipwilo batangijile bantu mubukine ne mu butemwe pakuba balondele bwikalo wa Nkambo yetu Yesu. *Twapopwela mumvwe....*
- Tulombe pakuba Lesa ayuzhe lusa ne kwakama ne kukwatankana na bakwetu kikatakata aba bakajilwa. *Twapopwela mumvwe milombelo yetu....*

Byambo bitanshi: Baruch 5:1-9

Byambo bya bubiji: Filipa 1:3-6, 8-11

Mambo Awama: Luka 3:1-6

BUJIMBIJIMBI KE BUNDENGA MAMBO

Juba jimo sangendesha motoka wami mu Lusaka namwene motoka yajinga palutwe yaji nakipepala kyo balemelepo amba: "Lesu ubena kukumona!" Nambile namba akino kyawama. Mino navulukile namba aano moba bantu babikilako mikambizho yikwabo ibiji: (11) "Inge kechi bakukwata ne kechi bundenga mambo ne"; (12) "Inge bakukwata, ubepe bubela."

Kya kine twamona bono ubena kuleta awuno kikola wa bujimbijimbi muno mu Zambia, mino atwebwa twikyalula kwikala nobe kishakulu kyetu. Bakulumpe bamba amba: "Mpuku wiba mbala bufuku wutendeka ne kwiba mute!" Vulukai amba bujimbijimbi wonauna butemwe. Kechi mambo tu ine, ke mambo onauna butemwe.

Bitango byetu bitashi bitubula amba tushilangane kusangala nabakwetu kupichila mukuvwala bololoke. Kechi twikale bantu ba bujimbijimbi ne. Nanchi twalinga kwikala byepi mumutende ne mu kusangalala nge twakana kufumya bubi bwa bujimbijimbi. Lesu witubula amba aye uka kunkulula mitumba yonse ne kwesekanya mwazhika monse pakuba ntanda ikesakanye. Abuno bo bwite bwa kupimpulwa bumi bwetu nekumvwangana nanji. Bimye binga byo twalenga tutumbatumba ne mena azhika pakachi ketu ne Lesu, Pakachi ketu nabakwetu?

Abino twi byuba nge twatwela mumashinda a bujimbijimbi nobe lwimbo lwa "munyaule" (mfwenye munyuma ne amiwa nsaku kufwenya). Mashinda atama ajinobe: kubepa bubela, kwiba mali abantu bavula. Twaumvwa babakaji bengijisha mashinda abulale lale pakuba batwele nkito. Aba batwezha bamakito nabo kechi ba bikako mana kuba mingilone.

Abino byonse biiya namambo a kisela kya "nchekeleko" (njishemo). Twayai twikale ba bukishinka. Ne atwebwa bakipwilo, nanchi kika bana ba bayanji kyo bakankelwa kutana mpuzha mumasukulu etu? Banonshi bapota mapuzhanyi? Nanchi awe bujimbijimbi kechi abena kufumya banyike kumasukulu nenyi? Abino bintu kechi mambotu ine, ke mambo onauna butemwe. Pawulo mumambo abubiji ubena kulombelako bena Filipai pakuba bekale babula mambo ne kaneneno. Pakuba bayuke bya wama, bya oloka ne bya bubela. Ne atwebwa, nobe bena Filipai twikale bantu ba bololoke. Twalinga kwikala bakamonyi bamukyalo ne ku bakwetu nge tusakulama lufunjisho lwa Kristu. Kyatama bingi mambo javula tukeba bintu bitusekesha atwebwa bene kumichima kukila abya bya kwa Nkambo. Tulubako bundenga mambo. Tukeba tu bya bujimbijimbi.

Paulo watakaika bena Filipai namambo abubwame bwabo ne kifyele. Ne atwebwa bafwainwa kwituyukila kubololoke bwetu, kikatakata mukulama bayanji ne bakajilwa. Javula tulaya bya bubela ku bantu. Mambo ka? Mambo awama a lelo etubula pabudemwe bwa Lesu. Butemwe bwanji bwakila bundenga mambo ne kulubankanya kwetu ko twauba. Kupichila mwi Yowano Mubatishi, Lesu ubena kwitu kambizha kulapila bubi bwetu. Ukena kwitubula kolola mashinda onse ne bumi bwetu wakonkomana. Amba tuleke bujimbijimbi bwetu pakuba tulondele Lesu. Bakulumpe bamba amba "Pomvwangena bantu kechi pafwa muntu ne. "Nachi nge kechi tusakumvwangana ne, myeo yetu isakwikala mulukatazho.

Bantu balelo mukyalo babena kulanguluka amba pakuba bebamone amba bobene kanatu baingisha mashinda beta amba: B.M.W. "B" yaimenako "Bimalwa", "M" = Mali, W = Wamukazhi. Ngebaikala na bimalwa byavula, na mali kubiji ne wamukazhi ninshi kyapwa. Akino kyatama. Abino bintu bileta wuwame wuchechetu. Atwebwa bena Kristu twayukishatu amba lusekelo lwakine lujitu mwi Nkambo ne mukwikala bulongo na bakwetu. Akino kimye twaitwa kubamba tushe mashinda abujimbijimbi ne kuwama bumi wetu na Lesu ne na bakwetu.

MEPUZHO MUBITENTE

- Amiwa nzhindamanzoo nge namona bujimbijimbi mumpuzha yetu, mukipwilo nagwa kunkitonyi? Bimye binga byo nzhindama?
- Ngasuka byepi kubakwetu bambula bya bujimbijimbi?
- Tambula jinga sakalamenta ya kilapilo? Bika byo natemwamo muyino nsakalamenta? Bika byo napatamo?

KISELA

Kwikale kajibumba kacheche mumphuzha yenu: kwikale muntu umo kalama wamali. Engijishe mali mubujimbijimbi. Jibumba jifwe kabiji Bantu batendeke kumanama baleke ne kwingila. Ba kapokola bakwate awa ngivi ne kisemi kyanji kyonse. Bonse bomvwe bibi mambo bayukile mino kechi baubilepo nangwa kimo ne.

MILOMBELO

- Tulombe pakuba bujimbijimbi mumpuzha yetu bupwe, kabiji butemwe bwa bakwetu ne lesa bitumbalale. Abuno butemwe wusa kuponya mitumba yonse ne kuzhiika mena onse mumichima yetu ne mumpuzha yetu. *Twapopwela mumvwe....*
- Tulombe pakuba bamatangi babipwilo bekale bakwambilako Bantu babena kukajilwa kyakine kine. Aba Bantu babena kwingijishiwa mumashinda atama. *Twapopwela mumvwe....*
- Tulombe pakuba bitente byetu bikale bya kifyele bingijila bakwabo kwakubula kuketekela nfweto ne. kabiji twikale bakuleta luketkelo ne butemwe kubakwetu bonse. *Twapopwela mumvwe....*

Byambo bitanshi: Zefwaniya 3:14-18

Byambo bya bubiji: Filipai 4:4-7

Mambo Awama: Luke 3:10-18

KWILEKELA MAMBO NE KUMVWANGANA KWA BANTU BONSE

Lesya ye twaitabilamo bwakila lupusano lwetu ne kulubankanya kwetu konse. Lesya wetu ubena kwitu keba kabiji ne kwitupembelela atweba bonse sa etu lekela mambo. Ubena kukeba amba atweba bonse tumvwangane pakachi ketu na mabumba onse kabiji ne na kyalo ne kumwine.

Mambo atanshi abena kwitubula amba Lesya ubena kwitupembelela na lusekelo amba etulekele mambo: "Sangalalai na lusekelo mumichima yenu anweba bana ba Yelusalemu! Lesya wimilekela mambo enu." Awe mwaka bapwa wa mukipwilo kampe twikozhele atweba bene na bene, atweba bamatangi nangwa atweba mabumba. Twayaiai twiilekele mambo byo tubena kufwenya ku kimye kya kimishimishi.

Mukulumpe umo wa kipwilo kyaku South Africa, shikofu Desmond Tutu wambile pamambo akwilekela mambo amba: "Inge kafwako kwilekela mambo nekumvwangana, lutwe kafwako." Kya kine, anweba ne amiwa twayukishatu amba kumvwangana kyo kitendekesho kya kushimika mabumba etu ne kyalo kyetu kya Zambia.

Batangi betu, kupichila mu lwitabilo bafwainwa kwitutangijila mujishinda jalulekelo lwamambo ne kumvwangana. Bafwainwa kutumweshwa ndangulukilo yawama ne byubilo byawama. Nobe byo etubula Pawulo munkalata kubena Filipai amba muntu yense usakamba lusekelo ne mutende bikale pakachi ketu. Akuno ko kulomba kwa kwa Pawulo amba Lesya avuzhe lusekelo lwa bena Filipai.

Mino, konsha twaikala na mutende nangwa lusekelo lwakine ne inge kumvwangana kafwako. Bamatangi bonse bafwainwa kwitumweshwa amba basaka kwitupa bupe wa kimishimishi inge batendeke kumvwangana umo na mukwabo. Mu kimye kya makampeini abusanji botwajinga nabo mawi avula ambiwe, bamo beitukilenga ne kwiumvwisha moyo. Nanchi iyai twiilekele mambo kabiji twendele pamo – "One Zambia, One Nation."

Abuno bwite wa kumvwangana ukubewa lupimpu. Lupimpu lwa mumuchima, lwa mubyubilo ne lwa mubwikalo. Nge tusakukana kumvwangana kiji nobe konauna bintu bya kulaminano kyalo. Bundengamambo bonse buji nobe kutemwa mutundu wobetu nangwa Party yobe walingwa kubulapila. Akino kechi kimye kyakwiisonta minwe ne.

Bakulumpe bambaamba "Bampombo beiseka pamatako abo." Akino kitubulamba kechi twafwainwa kuseka bakwetu ne, mambo ne atweba bonse twakilubankanyapo kala. Kimye kya kumvwangana kyafika. Akino kyo kimwe kya kulondela Kristu. Akino kimye kya Adventi betubula kwikala pepi na bayanji nebakajilwa. Betubula kwabana na byanji byo tuji nabyo. Kine kine kyokyetu kya kutala, kya kukwasha babena kuyanda namambo a bujimbijimbi uji mukyalo.

Mu mambo awama Yowano Mubatishi ubena kubula Bantu bonse amba bafwainwa kwikala ba bukishinka. Twafwainwa kwingila namaana onse na buwame bonse kabiji ne bukishinka. Aye ubena kwambila kikatakata basonkeshi ne masoja. Mino ano mambo afika kubonse ba pamingilo. Twingila byepi pa makito etu?

Kine, kyangama bingi kumvwa amba ba makito ba vula baji na mali bingi a bujimbijimbi. Bafwainwa kwikala byepi na mazubo a katampe bingi, na matoka a mitengo, bivwalo bya wamisha, kwenda mashinda alepa? Abano Bantu nge kwingijishatu mali abo o batambula pamwezhi konsha baikala byobya ne.

Kyatama bingi mambo bapamakito bamo bengijisha ngovu yabo kuyanjiisha ne kumanamisha bakwabo. Kimye kimo ne aba bakwetu baiya na kufamya nkondo nabo babena kwi bayanjiisha kwi kafulumende. Abe bakwetu (refugees) bebabulamba inge basaka kutendeka bya busulu bafwainwa kulipila mali avujisha afika pa 25,000 US Dollars: kabiji amba balipile mali afika K2 Million pakuba bebaswishe kupotesha. Kabiji babena kukeba kufunjila muno poso balipile K500,000.

Kechi kalatu ne naumvine mwanyike umo muचेचे wa myaka 14 wa ku kyalo kya Congo. Aye wajinga nainanji wabelenga bingi. Awe mwanyike bamutaine wuji na kupotesha tu bintu. Ba mukwachile ne kumutwala kuba kapokola mambo kechi wajinga na kipepala kya luusa lwakupotesha bintu ne. Waikele mukaleya mulungu umo ne moba pewulu. Kechi waile kusukulu ne kabiji kechi kwajinga wakutala inanji wabelenga ne. Ne kyakine konsha wataine aya 25,000 US Dollars nangwa 2 Million Kwacha yakulipila musonko.

Bantu bonse balinga kumvwina kubyambo bya kwa Yoano Mubatishi – balinga bekale namichina ya lusa ne ya bukishinka. Aba batemwa bulume wabubela ne luusa lwatama pa bakwabo, nangwa bujimbijimbi konsha baleta bukomo ne. Akino kimye kya Advent betwita kulapila bundengamambo bwetu bonse. Twayai twiibwezhe kuji Lesa ne umo namukwabo. Kabiji pakuba betuyuke amba tuji bakwa Kristu twafwainwa kuba bintu byakwa Kristu.

MEPUZHO MUBITENTE

- Bika bilenga Bantu bekale ba bujimbijimbi mukyalo ne mikipwilo?
- Nge nji ntangi nanchi ngingijisha bulume wami na kuchinya bakwetunyi?
- Lukatazho ka lotanamo nge na saka kuleta lumvwangano pabantu? Bushe nguba po ka pabintu bya kuleta lumvwangano?

KISELA

Kwikale bamatangi babiji bemeneko mapaati abo. Awa ye basala ne awa ye babula kusala. Bonse balombe lulekelo lwa mambo ku bantu pamutuka o baambile kimye kya makampeine. Nge beilekela mambo beikumbate. Kwikale lwimbo wakulapila. Kabiji bamo babijike amba: “Nge lumvwangano kafwako, kafwako lutwe.”

MILOMBELO

- Tulombe pakuba Lesa etupe bulume wa kulomba lulekelo lwamambo mubimye byo tulubankanya mubyubilo ne mungambilo. *Twapopwela....*
- Tulombe Lesa etulekele mambo pabimye byo twaleta mabano pakachi ketu na mambo akwitemwa kwetu. *Twapopwela....*
- Tulombe Lesa etupa bulume wakwambila ko bakajilwa mukyalo. *Twapopwela....*

Byambo bitanshi: Mika 5:1-4

Byambo bya bubiji: Hebelu 10:5-6

Mambo Awama: Luka 1:39-44

BUTANGI KUPICHILA MUMINGILO

Lelo ke mulungu wa buna wa Advent. Katataka tusakusekelela kusemwa kwa mupulushi wetu, nemfumu wa mutende, Nkambo Yetu Yesu Kristu. Twayuka amba myaka yavula yapitapo wasemukile pakachi ketu nobe muntu wiikepeshele. Kabiji ukiji ne atweba kimye kyonse mu bumi bwetu ne bumi wabakwetu. Kimishimishi kechi kisela kya kuvuluka bintu byakala kukyalo kingi ne, mino yituvululako amba Kristu wuji ne amuno mukyalo kyetu kya Zambia awuno mwaka wa 2006.

Mu bitango bitanshi betuvululaamba mesiya yebitulaille usakukafuma ku kisemi kya mfumu Davida. Mino ukeikepesha. Kine kintu kyafwainwa kutanwa mutangi ke kwikepesha. Kwikepesha koko kufuma bintu byonse byawama. Ntangi wuyikepesha wayuka papela ngovu yanji ne kunekena kwanji.

Mu kimye kya ngauzhi mika bamatangi ba vula batemenwe bingi bunonshi ne ngovu yakila. Kechi ba bikile mana ku bayanji ne Bantu babo ne. Mpuzha ya Yelusalema ya yujile na matangi bakebele bingi ngovu yatama. Kechi ba bikile mana ku bintu bya kebelenga bantu babo ne. Mika witubula amba Lesa usa kwituletela ntangi wakine ne mfumu wamutende. Usakwiya nakufunga mikoko yanji.

Mukyalo kyetu kya Zambia twaikalapo kala naba matangi bakebeshe bingi bunonshi ne ngovu yatama. Abano bobo baleta ne witemwe bwa mitundu. Twamona bamatangi bakatazha bantu babo ne kwi bamanamisha. Twamona ba matangi bacheche baji pewulu bamanamisha bavula baji panshi. Abino byaleta bantu kubula kutako mana kukulama bintu byabo ne bya mukyalo.

Abino bintu bituswisha kumwa byambo bya Mika, nangwa byakala mino bya lumbuluka lelo jino. Kabiji ngauzhi wituvulula amba twafwainwa kulondela jishinda ja kwa Kristu Nge tuji mubutangi. Kristu nobe kafunga wiikepesha ubena kwiya nakupulusha ne kutangijila jibumba janji. Ye usakwikala mfumu wa mutende.

Mubitango byetu byabubiji kukalanta ya bena Hebelu mwingilo wa Mesiya betubula amba ke kuba kyaswa muchima wakwa Nkambo. "Amiwa bano, naiya nakuba kyaswa muchima wenu." Bamatangi bakine ba fwainwa kwikala na buneme wakwa Lesa. Bafwainwa kukokela Lesa kupichila mukwingijila bakwabo kwakubula bajimbijimbi ne. kechi bengijilatu bakwabo ne mino beyipana bene mukwingijila bakwabo. Bavula Bantu bakeba kwikala mubuntangi namana akwa'amba "tujenabo." Kukebatu konaunatu. Akino kyatama bingi nge abano Bantu baji na bwitote. Kabiji bakasoma bingi kechi bakeba kumvwina milanguluko ya bantu babo ne. Bakebeshatu ngovu, ne mali ne milanguluko yabotu. Kabiji balubako amba "nge wakanjila ku kichi kechi batuka bantu baji panshi ne; mambo nge wapona kafwako usakukukwasha ne." Ntangi wakine unemeka Bantu banji kabiji wibaketekela. Bakulampe bamba amba "Bufumu babumeneka kubene." Nge twanemeka Bantu betu, ne abo basa kwitumeneka.

Mu Mambo Awama alelo, Lesa wanemeka ntangi wa kinekine, songwakazhi wajizhina ja Maria. Aye waingilako mwingilo wa lupulukilo kupichila mukuswa kuba kyaswa muchima wa Lesa. Akino kya mulengela aye kwikala ntangi wakine wa bantu mambo ye wusakuleta Yesu kuji bantu.

Nanchi byo twafwenya kala pepi na kimishimishi, twayai tusanchile Lesa kabiji ne kutundaika Maria inetu pa kuswa kwikala inanja mupulushi Yesu. Namambo a kwipelula mu muchima wanji aye waswa kwikala inanja mupulushi; kuswa pakuba engileko mwingilo wa wupulushi wa bantu. Inge Lesa waswishishe kwingijisha inetu mujishinda jakila kunema ja byonka byo inga atweba kika kyo tuyanishila bainetu ne banabakazhi? Twiba manamishila ka?

Kine kine, atweba bena Kristu twafwainwa kupana ko mingilo imo ya buntangi kubainetu. Lesa mwine waswishishe babakazhi kwingila mu lupulukilo. Twayukukishatu namba bainetu bengila bingi mukuleta mutende mumapunzha etu mambo bo bafunjishi batanshi pekala bantu. Yesu wasemukilejile mukisemi kya bantu kabiji watangijile bumi bwa bumuntu sa omvwa bulongo nabansemi yanji: Maria ne Yosefwa. Nge twa umvwa ku byambo bya mu Mambo Awama a kwa Yesu tuvulukishetu amba bimo wibifunjile kubansemi yanji.

Kine kine, bansemi bafwainwa kuvuluka amba kisemi yo sukulu yitanshi yabuntangi. Banyike bafwainwa kufunjila kubasemi babo; bafwainwa kwikala nobe bantangi babika maana kubintu bya bantu bonse. Nangwa ngikelo ya ano moba yakatazha bansemi kechi balinga kuleka nkito yabo ya unsemi ine, mangwa basaka kuleta mali avula. Bupe bo twalinga kupana ku baana betu pakimishimishi ke kwikala nabo bimye byavula. Akino kisakwikala kya kila bunema kechi kwi atwebatu ine, mino ku kyalo kyonse. Twayayi tushimike "One Zambia, One nation" wetu. Twibabule banyike maana awama. Ajino jo jishinda jakine jaku kainamo bwitemwe ne bujimbijimbi. Bamatangi bawama bayuka kwigijila bantu babo. Butangi ke buno: bunsemi, bamwingilo mukafulumende nangwa mubusulu.

MEPUZHO MUBITENTE

- Ambaipo bamatangi bawama bo mwamonapo kala mukyalo nangwa mukipwilo. Buwame ka bo ba mwesha kubantu?
- Amiwa ne ntangi wa wamanyi? Bantu banlondela nyi; banketekelanyi? Bushe ngingijisha butangi wami bulongonyi?
- Mashinda abyepi onakonsha kulekeleshelamo kumanamisha nekukabisha bainetu mu mabumba etu? Nalinga byepi kwibatundaika pakuba bekale bamatangi?

KISELA

Kwikale Bantu babiji: wa mulume ne wamukazhi. Bakeba buntangi mukitente. Bantu bambepo pabintu byalinga kutanwa muntangi wawama, nobewakishinka, kwikepesha, maana, kwingila nangovu, ne kwingijila Bantu bonse. Wa mukazhi ye uji nabyonse bino. Ba musale. Kabiji Bantu bonse ba mutundaika.

MILOMBELO

- Tulombe pakuba Nkambo etupe ba ntangi ba lumbuluka basakwitutangijila na kwipelula ne butemwe. *Twapopwela mumvwe....*
- Tulombe pakuba Nkambo etupe maana ne bupe wakutandaika bukomo bwalinga kuleta kuba bakazhi. *Twapopwela mumvwe....*
- Tulombe pakuba bupe wa Mupashi Wazhila wuzhike bisemi byetu pakuba bikale masukulu akine abena Kristu kabiji mufume ne matangi alumbuluka. *Twapopwela mumvwe....*